

Національний університет
водного господарства та

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної,
методичної та виховної
роботи
_____ О.А.Лагоднюк
« » 2020 р.

07-03-141

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline
«ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї»
«PSYCHOLOGY FAMILY»
для здобувачів І (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх
спеціальностей НУВГП
for applicants of Bachelor level of education
of all specialties NUVGP

Рівне – 2020

Національний університет

Відомого господарства
та природокористування

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня усіх спеціальностей НУВГП Рівне: НУВГП, 2020. 19 с.

Розробник: Шпак С.Г., кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін Протокол від « 17 » січня 2020 р. № 8

Зав. кафедри суспільних дисциплін _____ (Олексін Ю.П.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ ЕМ
Протокол № від « » 2020 р.

Голова науково-методичної ради
з якості ННІ ЕМ _____ Н.Е. Ковшун

Схвалено науково-методичною радою НУВГП
Протокол № від « » 2020 р.
Вчений секретар науково-методичної ради _____ Т.А. Костюкова

© Шпак С.Г., 2020 рік
© НУВГП, 2020 рік

ВСТУП

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для спеціальності «Психологія» денної/заочної форми навчання.

Курс «Психологія сім'ї» є одним із базових у вивчені дисциплін психологічного циклу, який забезпечує цілісність професійної підготовки майбутніх психологів. Глибокі знання психології сімейних відносин дозволяють майбутнім спеціалістам адекватно впливати на особистість а різних етапах її життєвого шляху, долати сімейні кризи та конфліктні ситуації, створювати умови для забезпечення її самореалізації.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія сім'ї» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань та умінь щодо закономірностей процесу функціонування психіки. Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Практикум з психології», «Вікова психологія», «Педагогічна психологія» тощо.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Робоча навчальна програма з дисципліни «Психологія сім'ї» є нормативним документом Національного університету водного господарства та природокористування, який розроблено кафедрою суспільних дисциплін на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для спеціальності «Психологія» денної форми навчання. Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Психологія сім'ї», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів. «Психологія

«сім'ї» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань та вмінь щодо закономірностей процесу функціонування психіки.

Ключові слова: сім'я, сімейні ролі, сімейні стосунки, межі сім'ї, структура сім'ї, функції сім'ї, шлюб, кризова родина, сімейне консультування, сімейна терапія, сімейне інспектування, виховання дітей, сімейне насилля.

Abstract

The work curriculum for the discipline "Psychology Family" is a normative document of the National University of Water Management and Nature Management, which is developed by the Department of Public Disciplines on the basis of educational and professional program of preparation of bachelors in accordance with the curriculum for the specialty "Psychology" full-time education. The work program is concluded in accordance with the requirements of the credit-module system of training organization.

The program determines the amount of knowledge that the bachelor must acquire in accordance with the requirements of educational qualification characteristics, algorithm for studying the educational material of the discipline "Psychology Family", the necessary methodological support, components and technology of evaluation of students' educational achievements. "Psychology Family" is an integral part of the disciplines of the psychological cycle of the regulatory block. Her study involves the solution of a number of tasks of professional training of specialists of higher qualification, in particular: mastering the system of knowledge and skills regarding the regularities of the process of functioning of the psyche.

Key words: family, family roles, family relations, family boundaries, family structure, family functions, marriage, homeland crisis, family counseling, family therapy, family inspection, child-rearing, domestic violence.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		дenna форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>05 Соціально-поведінкові науки</u> Спеціальність <u>053 «Психологія»</u>	Нормативна	
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		8-й	
		Лекції	
		16 год.	2 год.
		Семінарські	
		16 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		58 год.	80 год.
Тижневих годин для dennої форми навчання: аудиторних 3 СРС – 4,5	Рівень вищої освіти: бакалавр	Вид контролю: залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Психологія сім'ї» є формування у майбутнього фахівця загальних та професійних компетенцій системи загальної психологічної підготовки. Засвоєння студентами знань про: шлюбно-сімейні стосунки та законодавчі зміни в них; основні поняття сім'ї, сімейні процеси; психологічні особливості статей та їх врахування у подружньому житті; становище сім'ї та жінки у шлюбі; сексуальну несумісність, розлади, їх причини і профілактику; подружню сумісність; проблему стосунків поколінь у сучасній сім'ї; моральні вимоги до дошлюбних зв'язків; методи роботи з сімейними проблемами, уявлень про психологічне консультування сім'ї.

Предмети на яких базується даний курс: психологія, етика, педагогіка, соціальна психологія, вікова психологія, психологічна служба в системі освіти.

Завданнями курсу є:

- формування у студентів наукових знань про місце і роль сім'ї в житті суспільства, про основи становлення сімейних стосунків в сучасних умовах;
- озброєння майбутніх психологів знаннями психології статевого виховання, психології сім'ї, особливостей психосексуального розвитку статей;
- розвиток оцінних суджень студентів з питань взаємин між статями в дошлюбний період;
- формування практичних навичок психолого-соціологічних досліджень та методики вивчення сім'ї;
- озброєння студентів методикою психодіагностики, психокорекції, психоконсультування молоді, батьків і педагогів з питань статі, шлюбу і сім'ї.

Вивчення навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» спрямовано на формування таких компетенцій:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у

сфері соціальної допомоги, що передбачає проведення способи надання психологічної допомоги сім'ї на різних етапах її формування.

Загальні компетентності: здатність до абстрактного та логічного мислення; здатність діяти на основі етичних суджень; здатність до здійснення комунікативної взаємодії; здатність навчатися, навчати та самонавчатися.

Фахові (спеціальні) компетентності спеціальності: здатність до професійної діяльності у відповідності з віковими та індивідуальним особливостями людей, здатність до встановлення контакту, партнерської взаємодії, візуальної психодіагностики, конструктивного підходу у вирішенні проблем соціальної взаємодії, покращення, корекції та розвитку власної комунікативної компетентності.

Очікувані результати навчання: розуміння предмета психології сім'ї, що ґрунтуються на визнанні особливостей психічного розвитку людини у різні вікові періоди в процесі життедіяльності, яка поєднує в собі соціальне і психічне, їхню взаємодію та взаємозв'язок; формування у майбутнього фахівця загальних та професійних компетенцій, системи загальної психологічної підготовки, уміння використовувати психологічні знання при організації роботи з людьми різного віку вирішення практичних, професійних і наукових завдань, стійке позитивне настановлення на іншу людину та допомогу їй, орієнтуватися у власному досвіді спілкування, що є необхідною передумовою і складовою розвитку психологічної компетентності у міжособистісних взаєминах.

В результаті освоєння дисципліни студент повинен
знати:

- поняття «шлюб» і «сім'я» з точки зору представників різних психологічних напрямів та підходів;
- історичний розвиток поглядів на сім'ю та шлюб;
- форми організації шлюбно-сімейних стосунків в історичному контексті;
- типи сімей та сучасні тенденції у розвитку сім'ї;
- методологію соціально-психологічних досліджень проблем шлюбно-сімейних стосунків; особливості функціонально-рольової структури сімейних відносин;
- життєвий цикл сім'ї та динаміку сімейних відносин;
- сутність дитячо-батьківських стосунків у сім'ї, стилі і помилки у

виховному процесі у сім'ї;

- причини сімейних і подружніх конфліктів, концепції та форми дестабілізації сімейних стосунків;
- основні форми та методи психологічної допомоги дисфункційним сім'ям (подружжя, батьки, діти);
- фактори, які впливають на розвиток і формування етики і психології подружжя;
- тендерні особливості сучасної сім'ї;
- проблему стосунків поколінь;
- психологічні особливості статей та їх врахування у подружньому житті;
- сексуальну культуру та шляхи її формування.
- роль батька і матері в сімейному вихованні дітей;
- психологічну суть міжособистісних стосунків у сім'ї (подружня сумісність-несумісність).

вміти:

- практично використовувати отримані наукові знання;
- розрізняти конфліктні, кризові і проблемні сім'ї;
- проводити діагностичну роботу з сім'єю;
- проводити корекційно-розвиваючу, просвітницьку роботу із сім'єю;
- організувати і провести виховні бесіди, тренінги із старшокласниками, педагогічним колективом закладів освіти з проблем підготовки до сімейного життя, профілактики і усунення конфліктних ситуацій у родині, виховання та розвитку дитини у сім'ї;
- надавати рекомендації членам родини з метою покращення психологічного мікроклімату у сім'ї та сприяння задоволенню основних потреб і гармонійному розвитку членів родини;
- володіти методикою сімейного консультування;
- надавати поради батькам з різних проблем сімейного виховання;
- володіти методами попередження та вирішення сімейних конфліктів;
- володіти діагностичною технікою визначення проблемного поля сім'ї та методами діагностики сімейних відносин тощо;
- організовувати та проводити просвітницьку (виховну) роботу серед молоді по підготовці її до сімейного життя.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Психологія сім'ї як наука

Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний феномен.

Специфіка сім'ї як соціально-психологічного феномену. Структура сім'ї. Форми сім'ї. Система сімейних взаємин. Структура сімейних ролей. Сімейні підсистеми. Правила та межі сім'ї. Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім'ї.

Основні поняття: Сім'я; Сімейні ролі; Сімейні стосунки, Межі сім'ї.

Тема 2. Етапи історичного розвитку сім'ї та шлюбу.

Історичний розвиток сімейних відносин. Поняття «шлюб» і «сім'я» в історичному ракурсі. Етапи розвитку сімейних відносин. Умови розвитку сімейних відносин.

Основні поняття: Шлюб; Сім'я; Сімейні ролі; Сімейні стосунки.

Тема 3. Психологія сім'ї як системи.

Основні поняття психології сім'ї. Основні функції сім'ї. Параметри сімейної системи. Стереотипи взаємодії у сім'ї. Сімейні правила. Сімейні міфи. Межі сім'ї. Стабілізатори сім'ї. Сімейна історія.

Основні поняття: Господарчо-побутова функція; Емоційна функція; Функція духовного спілкування; Репродуктивна функція; Сексуально-еротична функція.

Тема 4. Особливості типології сімей.

Класифікація типів сімей. Характеристика типології сімей. Характеристика моделей сімей. Сімейні міфи. Соціальні установки. Особливості шлюбних відносин.

Основні поняття: Нуклеарна сім'я; Розширена сім'я; Моногамна; Полігамна; Полігінна; Поліандрінна; Егалітарна; Екзогамна; Ендогамна; Сімейні міфи; Атракція; Шлюбні відносини; Соціальні установки.

Тема 5. Сім'я як виховний інститут.

Роль батьків у розвитку дитини. Особливості статевого розвитку для різного віку. Статеве виховання в сім'ї. Підготовка дітей до сімейного життя. Психологічна підготовка молоді до подружнього життя.

Основні поняття: Діалогічне спілкування; Прийняття дитини; Незалежність дитини; Дистанція між дитиною і батьками; Фізична і фізіологічна зрілість майбутнього подружжя; Соціальна готовність; Етико-психологічна готовність; Сексуальна готовність; Любов.

Модуль 2

Змістовний модуль 2. Психологічна допомога сім'ям

Тема 6. Анatomія та психологія сімейних конфліктів.

Типові міжособистісні конфлікти у одружених. Система ціннісних орієнтацій сім'ї. Психологічна сумісність подружжя. Причини сімейних конфліктів та класифікація сімейних конфліктів. Усунення конфліктів між подружжям. Попередження подружніх конфліктів.

Основні поняття: Кризова родина; Конфліктна родина; Проблемна родина; Невротична родина.

Тема 7. Психологічна діагностика та корекція сімейних стосунків.

Методи вивчення сім'ї. Сімейна психотерапія. Використання сімейної терапії у соціальній роботі. Структурна сімейна терапія. Стратегічний напрям у сімейній терапії. Етапи сімейної терапії. Сімейна психопрофілактика. Сімейне консультування. Телефонне консультування.

Основні поняття: Сімейна діагностика; Сімейна терапія; Сімейна психопрофілактика; Сімейне консультування; Сімейне інспектування.

Тема 8. Особливості виховання дітей із розлучених сімей.

Психолого-педагогічні проблеми розлученої сім'ї. Психологічний клімат сім'ї. Розвиток і поведінка дітей із розлучених сімей. Методики роботи із розлученими сім'ями. Соціально – педагогічна профілактика жорсткого ставлення до дітей у сім'ї. Педагогічна культура сім'ї. Сімейне насилия.

Основні поняття: Розлучення; Конфліктна родина; Проблемна родина; Невротична родина. Жорстке поводження; Насильницька поведінка; Негативні установки; Сімейне насилия.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовний модуль 1. Психологія сім'ї як наука								
Тема 1. Сім'я як соціально-психологічний феномен	11	2	2	7	11	2	-	9
Тема 2. Етапи історичного розвитку сім'ї та шлюбу	11	2	2	7	11	-	-	11
Тема 3. Психологія сім'ї як система	11	2	2	7	11	-	2	9
Тема 4. Особливості типології сімей	11	2	2	7	11	-	-	11
Тема 5. Сім'я як виховний інститут	11	2	2	7	11	-	2	9
<i>Разом за змістовим модулем I</i>	55	10	10	35	55	2	4	49
Модуль 2								
Змістовний модуль 2. Психологічна допомога сім'ям								
Тема 6. Анатомія та психологія сімейних конфліктів	12	2	2	8	12	-	2	10
Тема 7. Психологічна діагностика та корекція сімейних стосунків	12	2	2	8	12	-	2	10
Тема 8. Особливості виховання дітей із розлучених сімей	11	2	2	7	11	-	-	11
<i>Разом за</i>	35	6	6	23	35	-	4	31

змістовим модулем 2							
Усього годин	90	16	16	58	90	2	8

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.	З.ф.
1.	Сім'я як соціально-психологічний феномен	2	-
2.	Етапи історичного розвитку сім'ї та шлюбу	2	-
3.	Психологія сім'ї як система	2	2
4.	Особливості типології сімей	2	-
5.	Сім'я як виховний інститут	2	2
6.	Анатомія та психологія сімейних конфліктів	2	2
7.	Психологічна діагностика та корекція сімейних стосунків	2	2
8.	Особливості виховання дітей із розлучених сімей	2	-
	Разом	16	8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.	З.ф.
1.	Сім'я як соціально-психологічний феномен	7	9
2.	Етапи історичного розвитку сім'ї та шлюбу	7	11
3.	Психологія сім'ї як система	7	9
4.	Особливості типології сімей	7	11
5.	Сім'я як виховний інститут	7	9
6.	Анатомія та психологія сімейних конфліктів	8	10
7.	Психологічна діагностика та корекція сімейних стосунків	8	10

8.	Особливості виховання дітей із розлучених сімей	7	11
	Разом	58	80

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» використовуються пояснівально-ілюстративні з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- розв'язання проблемних завдань;
- виконання індивідуальних психологічних досліджень;
- тестових завдань;
- прийомів рольової гри;
- доповідей та повідомлень;
- активізації самостійного вивчення студентами літератури;
- навчальних дискусій.

Національний університет

Співного господарства

та природокористування

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включені до 100-балльної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки

у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Національний університет

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Іспит	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7.5	7.5	7.5	7.5	7.5	7.5	7.5	7.5		
60									

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів

Види занять	Бали
1. Поточна складова оцінювання	
1.1. Сім'я як соціально-психологічний феномен	5
1.2. Етапи історичного розвитку сім'ї та шлюбу	5
1.3. Психологія сім'ї як система	5
1.4. Особливості типології сімей	5
1.5. Сім'я як виховний інститут	5
1.6. Анатомія та психологія сімейних конфліктів	5
1.7. Психологічна діагностика та корекція сімейних стосунків	5
1.8. Особливості виховання дітей із розлучених сімей	5
1.9. Самостійна робота	20
Всього поточна складова оцінювання:	60
2. Підсумкова складова оцінювання	
1.1. Модульний контроль №1	20
1.2. Модульний контроль №2	20
Всього підсумкова складова оцінювання:	40
Разом:	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90–100	відмінно	Зараховано
82–89	добре	
74–81		
64–73		
60–63	задовільно	
35–59	незадовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» включає:

1. 07-03-253 Методичні вказівки до семінарських занять навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня усіх спеціальностей НУВГП денної форми навчання. Рівне: НУВГП, 2020. 40 с.
2. Опорні конспекти лекцій
4. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
5. Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
6. Завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Психологія сім'ї».

11. Рекомендована література Базова

1. Аксенова Л.В. Семейная энциклопедия: Психологические тесты. 400 / Л.В. Аксенова. – Ростов р/Д: Феникс; Донецк: издательский центр «Кредо», 2007. – 528 с.: ил. – (Энциклопедия для всех).
2. Андреева Т. Семейная психология: Учебное пособие / Т. Андреева. – Спб.: Речь, 2004. – 244 с.

3. Белоусова З.И. Осторожно: семейный конфликт / З.И. Белоусова, В.В. Коваль. – Запорожье. – 1993. – 114 с.
4. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій / О.І. Бондарчук. – К., – 244 с.
5. Валлон А. Психическое развитие ребенка / А. Валлон – СПб.: Питер, 2001. – 208 с.
6. Выготский Л.С. Вопросы детской психологии. Собр. Соч., Т.4. / Л.С. Выготский –М.: Педагогика, 1984.
7. Выготский Л.С. Кризис первого года жизни //Собрание сочинений в 6-ти томах./ Л.С. Выготский – Т.4. – М., 1984.
8. Выготский Л.С. Раннее детство. Кризис трех лет. // Собрание сочинений: в 6-ти т. – Т.4. / Л.С. Выготский – М.: Наука, 1984.
9. Висневська-Рошковська К. Новая жизнь после шестидесяти / К. Висневська-Рошковська. – М., 1989.
10. Гамезо М.В. Возрастная психология: личность от молодости до старости. / М.В. Гамезо, В.С. Герасимова, Г.Г. Горелова, Л.М. Орлова – М.: Пед. общ-во России; Издат. дом «Ноосфера», 1999. – 272 с.
11. Главник О. Психологічна допомога батькам / Упоряд. О. Главник. – К.: Шкільнй світ, 2002. – 112 с. (Психолог. Бібліотека)
12. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе. / Н.И. Гуткина. – М.: Академический Проект, 2000. – 184 с.
13. Дружишин В.Н. Психология семьи / В.Н. Дружишин. – СПб.: Питер – 205 с.
14. Ермолова М.В. Психология зрелого и позднего возрастов в вопросах и ответах. Уч. пособие. / М.В. Ермолова. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО "Модек", 2004.
15. Заброцький М.М. Вікова психологія. / М.М. Заброцький – К.: МАУП, 1998.
16. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Навчальний посібник / М.М. Заброцький. – Тернопіль: Богдан, 2006. – 112 с.
17. Зацепин В.И. Молодая семья: социально-экономические, правовые, морально-психологические проблемы. – К.: Украина, 1991. – 313 с.
18. Максименко С.Д. Адаптация дитини до школи / Упоряд.:С. Максименко, К. Максименко, О. Главник – К.: Мікрос-СВС, 2003. – 111 с.
19. Максименко С.Д. Психологія та педагогіка : Підручник / Упоряд.:С. Максименко, М.Б. Євтух, Я.В. Цехмістер, О.О. Лазуренко, О.М. Немеш – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 584 с.
20. Михайлова Н.Ф. Психология и психотерапия насилия. Ребенок в кризисной ситуации. Учебное пособие / Н.Ф. Михайлова, Н.О. Зиновьева – СПб.: Речь, 2005. – 112 с.

21. Немов Р.С. Психология / Учебное пособие в 3-х книгах./ Р.С. Немов. – М., 1998.
22. Осипова А.А. Общая психокорекция / Учебное пособие для студентов вузов./ А.А. Осипова. – М.: ТЦ «Сфера», 2001 – 512 с.
23. Павелків Р.В. Вікова психологія: Підручник / Р.В. Павелків. – К.: Кондор, – 2015р. – 469с.
24. Подоляк Л.Г. Основи вікової психології. Навчальний посібник / Л.Г. Подоляк. – К.: Главник, 2006. – 112 с. – (серія «Психол. інструментарій»).
25. Савчин М.В. Вікова психологія: Навчальний посібник / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с. (Альма-матер).
26. Северина Л.В. Особливості розвитку і виховання дитини в 6 років / Л.В. Северина. – Харків: Торсінг, 2003. – 64 с.
27. Семиличенко В.А. Мистецтво взаєморозуміння / В.А. Семиличенко, В.С. Заслуженюк. –К.; «Веселка», – 1998. – 214 с.
28. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія: Навч. Посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.; Просвіта, 2001.
29. Титаренко Т.М. Психологія життєвої кризи / Відп. Ред. Т.М. Титаренко. – К., 1998.
30. Целуйко В.М. Вы и ваши дети. Психология семьи / В.М. Целуйко – Ростов р/Д: Феникс. – 2004.
31. Чуб Н.В. Довідник для батьків дошкільників. Психологія дитини від А до Я / Н.В. Чуб. – Х.: Веста, 2007. – 160 с.

Допоміжна

1. Атемасова О.А. Агресивна дитина: як їй допомогти / Упоряд. О.А. Атемасова. – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 176 с.
2. Берне М. Развитие Я-концепции и воспитание / М. Берне. – М., 1986.
3. Болотова А.К. Прикладная психология: Учеб. для вузов / А.К.Болотова, И.В. Макарова. – М.: Аспект Пресс, 2001.
4. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості / О.Ф. Бондаренко. – Харків, 1996.
5. Браун Д. Терапия и практика семейной психотерапии / Д. Браун, Д. Кристенсен. – Спб.: Питер, 2010. – 176 с.
6. Варга А.Я. Системная семейная психотерапия: краткий лекционный курс / А.Я. Варга. – Спб.: Речь, 2001. – 143 с.
7. Васильев Н.Н. Тренинг преодоления конфликтов / Н.Н. Васильев. – СПб: Речь, 2007. – 174 с.
8. Васьковская С.В. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи / С.В. Васьковская, П.П. Горностай. – К.: Вища шк., 1996.

9. Вачков И.В. Основи технология группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. - 2-е изд., перераб. и доп./ И.В. Вачков. – М.: Издательство «Ось-98», 2000. - 224 с.
10. Высокиньска-Гонсер Т. Поведение группового психотерапевта //Групповая психотерапия / Под ред. Б.Д. Карвасарского, С. Ледера. – М.: Медицина, 1990, – С. 171.
11. Дятленко Н. Самоповага дітей / Н. Дятленко. _ К.: Шк. Світ, 2007. – 120 с.
12. Карасьова К.В. Світ дитячої гри / К. Карасьова, Т. Піроженко. – К.: Шк. Світ, 2010. – 128 с.
13. Кон И.С. Психология ранней юности / И.С. Кон. – М., 1989.
14. Кочерга О. Психофізіологія раннього дитинства / О. Кочерга. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина. – 2006. – 120 с.
15. Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия. – 5-е изд./ Р. Кочюнас. – М.: Академический Проект: Гаудеamus, 2005. – 464 с. – (Серия «Gaudamus»).
16. Кравцова М.М. Курс выживания для школьного психолога / М.М. Кравцова, О.В. Шевнина. – М.: Генезис, 2006. – 192 с.
17. Крайг Г. Психология развития .Пер.с англ./ Г. Краг. – Спб., 2000.
18. Кулагина И.Ю. Возрастная психология (Развитие ребенка от рождения до 17 лет) / И.Ю. Кулагина. – М.,1997.
19. Назаревич В.В. Діагностика та корекція соціальної дезадаптації дітей в дошкільному віці / В.В. Назаревич. – Рівне: Принт хаус, 2004. – 144 с.
20. Прутченков А.С. Социально-психологический тренинг в школе. 2-е изд., дополн. и перераб. / А.С. Прутченков. - М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 640 с.
21. Рогов Е.И. Психология общения./ Е.И. Рогов. – М.: ВЛАДОС, 2001.
22. Роджерс К.Р. Эмпатия // Психология эмоций. Тексты./ К.Р. Рудестам. – М.: МГУ, 1984. – С. 108.
23. Рудестам К. Групповая психотерапия / К. Рудестам. – СПб.: Питер Ком, 1998 - 384 с. - (Мастера психологии).
24. Фопель К. Психологические группы: Рабочие материалы для ведущего: Практическое пособие: Пер. с нем./ К. Фопель. – 6-е изд. – М.: Генезис, 2008. – 256 с.: ил.
25. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. / Т.С. Яценко. – К.: Вища школа, 2004.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім.В.І.Вернадського / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Національний університет

2. Обласна наукова бібліотека (м.Рівне, майдан Короленка,6 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua/>
3. Рівненська централізована бібліотечна система (м.Рівне, вул. Київська,44)/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cbc.rv.ua/>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії)
5. Психологічний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.syntone-spb.ru/library/books/content/1068.html?current_book_page=all

Національний університет
водного господарства
та природокористування